

Donika Xhemajli

Odpor manjšin

Primer kosovskih Albancev v
Kraljevini SHS

Ključno vprašanje:

- 1. Do katere mere so Albanci na Kosovu zavračali Kraljevino SHS?**
 - 2. V kolikšni meri je država sprejemala Albance s Kosova?**
-

Tema:

Modul govori o pravicah in zahtevah manjšin v Kraljevini SHS. Nezadovoljna manjšina, predvsem kosovski Albanci, ter njihov odpor do Kraljevine SHS je z željo po združitvi z Albanijo oz. enakopravni vključitvi v politiko, družbeno in Ujvno iko Kralje(i) -0.2 vne spoa

Moduzajemaobdobje(e) -0.2 (d) -0.2 z etoma11in1

Glavni cilj

- Učenci se seznanijo z albanskim narodnim vprašanjem.
-

Učni cilji:

- Učenci se seznanijo z zahtevami in nezadovoljstvom Albancev na Kosovu v Kraljevini SHS.
- Učenci primerjajo in analizirajo zgodovinske vire ter tako spoznajo različne načine upora.

8. korak: Konec ure sledi diskusija o ključnem vprašanju delavnice.

9. korak: Domača naloga: Napišite esej na temo: Zakaj država ni izpolnila zahtev manjšin? Ali je bil vzrok za upor manjšin morda zmota Kraljevine SHS ali kaj drugega? Prednosti vključevanja manjšin v družbeno in javno življenje

Kdo?	Kraljevina SHS	Ilegalna opozicija	Legalna opozicija	Albanija	Albanska manjšina in mednarodna angažiranost
Kaj?					
Kako?					

90
minut

Uvod

Albanci, pa tudi nekateri drugi balkanski narodi, so bili nezadovoljni z odločitvami londonske konference. Grčija si je želela pridobiti več ozemlja južne Albanije, Srbija je zahtevala pristanišče Sveti Jovan (Medovski) oziroma v najboljšem primeru vse ozemlje do Drača. Albanci, ki so ostali zunaj Albanije leta 1914, predvsem kosovski Albanci, niso prenehali z zahtevami za združitev z Albanijo. To so bile zahteve kosovskih Albancev, ki so se upirali državi, druga skupina pa je imela enake zahteve ter želela še, da bi jih obravnavali enakopravno kot ostale narode, ki so živelii v Kraljevini SHS.

Medtem je bilo ozemlje z večinskim albanskim prebivalstvom v Kraljevini SHS poleg Kosova prostor z najšibkejšim gospodarskim razvojem. Vzroki za to so bile politične razmere in situacija, podedovana iz turškega cesarstva. Šibak razvoj kmetijstva je bil glavna značilnost tega dela ozemlja Kraljevine SHS. Družbene razmere so pripeljale do nevzdržnih razmer med delavci in kmeti, ki so imeli obveznosti do oblasti. Glavni problem pa je bilo nerešeno nacionalno vprašanje. Centralistična politika Kraljevine SHS je še poglabljala problem sožitja med ljudmi in državno organizacijo v Kraljevini SHS.

Vir 1

Zavozlani klopčič volne

Novo leto: »Zdi se, gospa Evropa, da se je vse zavozlalo. Potrebovali bomo veliko časa, da to spravimo v red.«

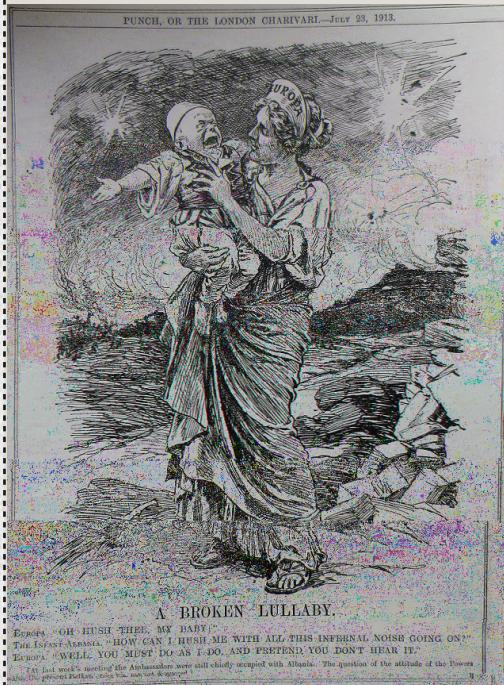

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/n53/mode/2up>
21.12.12

Vir 2

Prekinjena uspavanka

Evropa: »Oh, utihni, moj otrok!«
Otročič Albania: »Kako naj molčim ob tako peklenskem hrupu?«
Evropa: »Moraš biti bolj podoben meni in se pretvarjati, da nič ne slišiš.«

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/90/mode/2up> 21.12.12

Vir 3

Ustanavljanje albanske države in njeno mednarodno priznanje

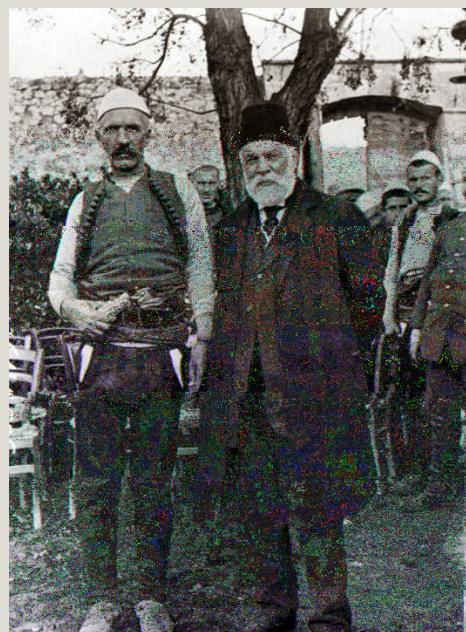
Kljub vojaškim intervencijam balkanskih zaveznikov so se albanski domoljubi (ki so nosili največje breme gibanja za osvoboditev svoje države) 28. novembra 1912 sestali v Vlori in razglasili neodvisnost Albanije. Narodna skupščina je imenovala začasno vlado, ki je oblikovala komite za zaščito albanskega vprašanja pred velikimi silami. Narodna skupščina iz Vlore je poslala velikim silam telegram, v katerem je med drugim napisala: »Albanci, ki so prišli v družino narodov Vzhodne Evrope, so kot ponosni najstarejši narod postali enakopravni.«

Historia e popullit shqiptar, II (History of Albanians, II) Prishtine, 1968 p. 352

Vir 4

Ismail Qemalii in Isa Boletini

Isa Boletini je bil albanski nacionalist in gverilski bojevnik, rojen v vasi Boletin, poleg Mitrovice. postal je glavna osebnost upora Albancev proti Osmanom, pa tudi proti Srbiji in Črni gori. Ismail Qemalii je bil glavna oseba albanske deklaracije o neodvisnosti z dne 28. novembra leta 1912. Bil je predsednik začasne vlade Albanije od leta 1912 do leta 1914.

*Udjbenik za deveti razred "Historia 9", Fehmi Rexhepi , str.23, 2011
http://www.nasergashi.com/t4847-foto-historike-isa-boletini
12.04.2013*

*Isa Boletini
(1864-1916)*

*Ismail Qemalii
(1844-1919)*

Vir 5

Odločitve veleposlanikov na konferenci v Londonu leta 1913

Konferanca v Londonu oz. konferanca veleposlanikov, kot jo pogosto imenujejo v albanski zgodovini, je bila srečanje šestih velikih sil (Velike Britanije, Francije, Nemčije, Avstro-Ogrske, Rusije in Italije). Cilj konference je bil rešiti nekatere probleme, ki so se kot rezultat propada Osmanskega cesarstva pojavili na Balkanu. Konferanca se je začela 17. decembra leta 1912 pod vodstvom britanskega ministra za zunanje zadeve, sira Edwarda Greya (1862–1933), po balkanski vojni ter razglasitvi neodvisnosti Albanije v Vlori 28. 11. 1912.

30. maja leta 1913 je bil podpisan sporazum, s katerim se bo Turčija umaknila z ozemlja, zahodno od črte Enos–Misia. Glede Albanije so veleposlaniki na začetku odločili, da bo država priznana kot avtonomna pod sultanovo suverenostjo. Po mnogih razpravah in dogovarjanjih so se odločili, da bo država Albanija, kljub temu da je bila prikrajšana za kar polovico etničnega ozemlja (tudi Kosova), razglašena za suvereno državo, neodvisno od turškega cesarstva. Ta odločitev je bila sprejeta na 44. sestanku konference 29. julija 1913. Odločitev je bila oblikovana v 11 točkah in je bila osnova za mednarodno priznanje albanske neodvisnosti:

1. Albanija se ustanovi kot avtonomna, suverena in dedna kneževina s pravico do dedovanja, za kar jamči šest sil. Suverenost bo določilo šest sil.
2. Kakršna koli oblika gospodarske podrejenosti med Turčijo in Albanijo se izključuje.
3. Albanija je nevtralna – za njeno nevtralnost jamči šest sil.
4. Nadzor civilnega uradništva in financ Albanije mora biti predana mednarodni komisiji, sestavljeni iz delegatov šestih sil in enega delegata iz Albanije.
5. Pristojnosti komisije bodo trajale 10 let in se bodo glede na potrebe lahko podaljšale.

http://www.albanianhistory.net/texts20_1/AH1913_2.html 28/05/2013

Vir 6

Velesile so Srbi dodelile prostor Kosova, ki je bil naseljen z Albanci, velik del Kamerije pa Grčiji. Grobo rečeno, približno polovica albanskih ozemelj in 40 odstotkov prebivalstva je ostalo zunaj novonastale države.

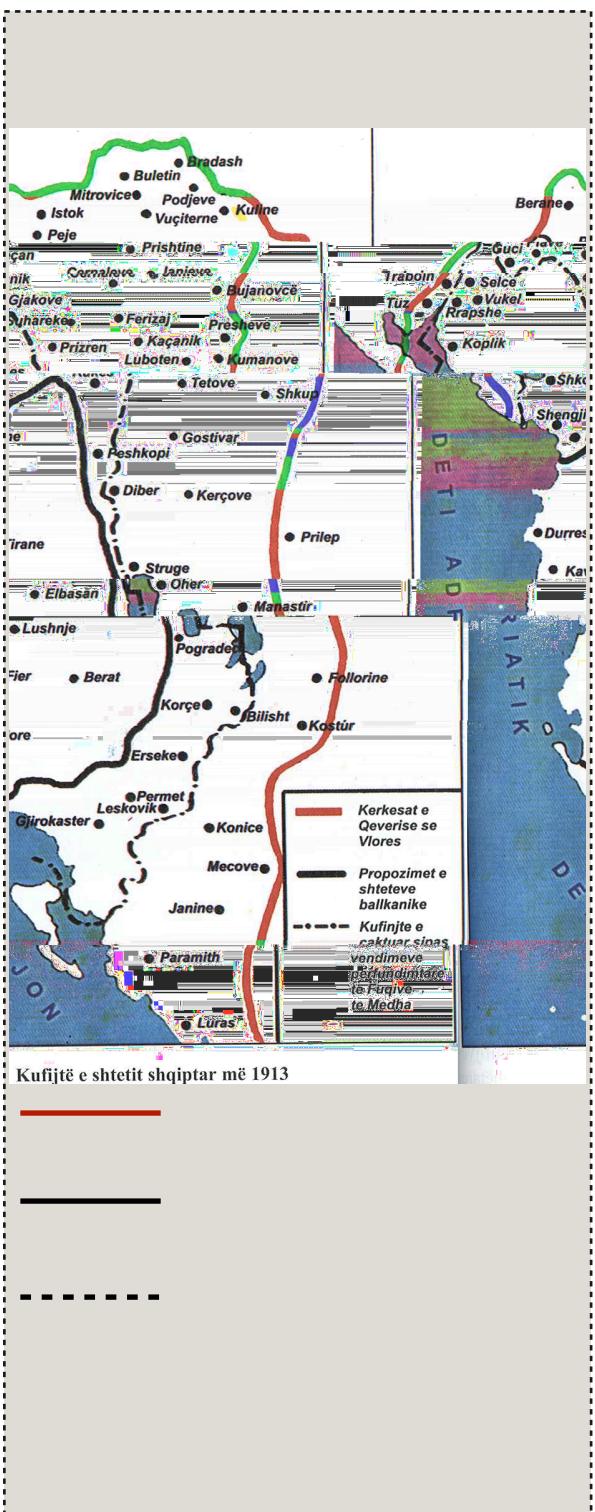
Historical overview page.675 Janusz Bugajski;

Vir 8

Razmišljanje Edwarda Greya o odločitvah londonske konference

Edward Grey se je edini med ministri za zunanje zadeve, prisoten na konferenci, zavedal krivice, ki se je zgodila med določanjem albanskih meja. V njegovem povzetku izjav iz leta 1913 (E. Grey, Speeches on Foreign Affairs, London 1913), je v eni od svojih izjav dejal: »Zavedam se, da bodo odločitve glede meja marsikomu dajale veliko razlogov, da jih bo presojal z lokalnega stališča.«

Pavaresia Shqiptare dhe Diplomacia e Fuqive te Medha 1912-1914, Arben Puto, p.24, Tirane 2012

Kufijtë e shtetit shqiptar më 1913

Vir 9

Oblikovanje Kraljevine SHS leta 1918

Z ustanovitvijo Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev 1. decembra 1918 tudi Kosovo postane del te kraljevine. Muslimanska manjšina ni imela narodnih pravic, zato se je organizirala za zaščito svojih političnih in narodnih pravic. Leta 1919 ustanovijo politično stranko, ki je imela tudi svoj časopis. Med obema vojnoma je bilo Kosovo najrevnejše in najbolj nerazvito območje v Kraljevini.

B. Koro, tarih 9, Prishtina 2008, p. 57-59

Vir 10

»Idealni« cilj Albancev na Kosovu

»Brez močne in svobodne Albanije je kakršno koli zavzemanje za Kosovo in ostala ozemlja brezupno.« Narodna obramba Kosova (kratica MKK, iz alb. *Mbrojtja Komëtare e Kosovës*)

1. skupina:
Položaj Kraljevine SHS

Vprašanja:
1. Kakšen je bil odnos vlade (države) do albanske manjšin e?
2. Ali je zakon veljal enako za vse prebivalce? Pojasnite.

Vir 1

Poročilo predsednika delegacije mirovne konference predsedniku vlade v Beogradu – o albanskem problemu

Predsedniku ministrskega sveta. Osebno in strogo zaupno. Rešitev albanskega vprašanja se bliža koncu. Odločitev je bila tesno povezana z reševanjem jadranskega vprašanja. Jadransko vprašanje spet prihaja na vrsto in poskušamo poiskati rešitev, na katero bosta pristala Wilson, torej ameriška vlada, in Italija. Naši zaveznički, torej Francozi in Angleži, resnično skrbijo za naše zahteve, vendar mislijo, da bomo pristali na Wilsonovo rešitev problema. Albansko vprašanje je z jadranskim povezano, saj sta obe geografsko povezani, in ker se šteje kot neke vrste nadomestilo. Po londonskem paktu, po katerem se Italiji odstopi Valona ter daje protektorat nad srednjo Albanijo, je severni del Albanije namenjen Srbiji in Črni gori. Ne želimo severne Albanije zase, vendar želimo, da temu delu damo pravico do samoodločbe, da povedo, ali si želijo združitve s srednjo muslimansko Albanijo, ki je pod protektoratom Italije, ali si želijo imeti zasebno državico, ali pa se želijo pridružiti naši državi kot avtonomna državica. V vsakem primeru si prizadavamo, da meja poteka po omenjeni črti Drim in Črni Drim.

Branko Petranović, Momčilo Zečević: JUGOSLAVIJA 1918-1988. TEMATSKA ZBIRKA DOKUMENATA

Vir 2

Sporazum o zaščiti manjšin

5. decembra leta 1921 je Kraljevina SHS podpisala sporazum o zaščiti manjšin. Sporazum je narejen tako, da zagotavlja »popolno varnost življenja in svobode prebivalcev Kraljevine, ne glede na narodno, jezikovno, rasno ali versko pripadnost«.

Noel Malcolm, "Kosovo: A short history" p. 345. 2011

Vir 4

Država Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev sprejema vse predpise, ki postanejo sestavni del pogodbe z glavnimi zavezniškimi silami, pa tudi s tistimi, ki so vpletene zaradi zaščite tistega dela prebivalstva Kraljevine SHS, ki se od drugih razlikuje glede na raso, vero ali jezik. Država Kraljevina SHS vsem prebivalcem zagotavlja popolno zaščito njihovega življenja in svobode, ne glede na narodnost, poreklo, jezik, raso ali versko pripadnost.

Balkanski ugovorni odnosi, 1876 – 1996, 1, Beograd, 1998,
41-51

Vir 3

»Zakon o narodnostih Kraljevine SHS iz leta 1928. Zakon ni potrejal takratnega narodnega statusa, vendar je jasno izrazil, da je ta status prvič oblikovan: Albanci, ki so takrat živelji na Kosovu, od sredine leta 1913 do ustanovitve Kraljevine SHS leta 1918, so bili znani kot (4. odstavek 55. člena): Neslovani, ki so postali prebivalci Kraljevine v skladu z 2. odstavkom istega člena.«

Pop-Kosic, "Etude juridique(LEGAL STUDY)", page 105-15

Vir 5

Ustavna ureditev položaja in pravic manjšin (ustava iz leta 1921)

Uživanje državljanских in političnih pravic je neodvisno od veroizpovedi. Nihče ne more biti razrešen svojih državljanских in vojaških dolžnosti s sklicevanjem na pravila svoje veroizpovedi. (12. člen, 1. in 2. odstavek)

Y ab d 1921

Vir 6

Minister za zunanje zadeve Marković o manjšinskem vprašanju v Kraljevini SHS

»Glede naših južnih območij, ki so se naši državi priključila pred januarjem leta 1919, je naše stališče, da tam manjšin ni. To stališče je dokončna odločitev glede priznavanja manjšin v južni Srbiji.«
»Peticije in pritožbe, ki so jih Albanci poslali Društvu narodov, naj se ne upoštevajo /.../ saj te 'sramotne' zahteve žalijo dostenjanstvo naše države.«

N. Malcolm, "Kosovo: A short history" Pristine 1997, . 346, Central Albanian Archive of the Albanian Republic: The Fund of the Foreign Affairs Ministry of the Albania (doc.194; no. 489; . 252)

2. skupina:

Aktivna nelegalna opozicija

Vprašanja:

1. Kako so se v državi, v kateri so živeli, organizirali tisti ljudje, ki se niso počutili enakopravni?
 2. Kaj je prisililo nekatere skupine, da so se državi uprle z orožjem?

Vir 1

Različni pristopi k reševanju vprašanja o albanskih manjšinah

Hoxhë Kadri Prishtina (1878–1925), vodja MKK
Vodja Neodvisne Albanije izključuje možnost kakršnega koli protektorata, »reševanje Kosova« pa mora biti izpeljano s političnimi sredstvi, tudi če le delnimi

*Issues from the modern and
the contemporary Albanian
history, Emine Arifi – Bakalli
page 46, Pristina 2011*

Hasan Prishtina (1878–1933): »Ostajam sovražnik Kraljevine SHS, vse dokler se ta država ne bo začela vesti pravično do Albancev na Kosovu in v Makedoniji.«

Neuss Wiener, Tagblatt,
7.4.1927; Ajet Haxhiu,
"Hasan Prishtina, The
Kosovos' Patriotic
Movement" Tirana 1968

Vir 2

Članek iz časopisa POLITIKA

Emigrantsko obračunavanje, ali pa je bil atentat naročen iz Albanije?

Emigrante obraćanjem, ali pa je bio učinkovit način na izbjeganje.

Hasan beg Priština, nekdanji predsednik albanske vlade, ubit v Solunu
Atentator Husein Seko, prav tako albanski emigrant, trdi, da je streljal na Prištino, ker
ga je ta nagovarjal, da ubije kralja Zoga I. Solun, 15. avgust. Včeraj popoldne ob
14.14 je bil na križišču ulic Ciminski in Bogacini pred trgovino Ivi ubit albanski politik
Hasan-beg Priština, nekdanji predsednik albanske vlade in vodja albanske
emigracije. Strelec Albanec Ibrahim Husein, prav tako emigrant, s katerim je bil
Priština v prijateljskih odnosih, ga je petkrat ustrelil. Ubil ga je zaradi političnih
motivov. Albanski agenti poskušajo obtožiti Jugoslavijo za umor Hasan-bega Prištine.
Pri tem jim pomaga del solunskih časopisnih hiš.

Solun, 18. avgust: Afera atentata na vodjo albanskih emigrantov Hasan-bega Prištino je vse bolj zapletena. Vzrok je v skrivanju rezultatov preiskave, saj se operacija vodi v popolni tajnosti. Popolnoma nepričakovano in v trenutku, ko je bilo vsem jasno, da gre za atentat, je solunski časopis objavil ime Jugoslavije z namenom, da jo vmešava v nastalo afero ter obtoži kot glavnega podpihalca in organizatorja napada. Kot osnovo za te trditve navaja kosovski komite, ki mu je Priština nasprotoval in ga danes ni več, pa tudi vpliv, ki ga je imel Priština med albanskim prebivalstvom na Kosovu. Tako so žeeli afero, ki je predstavljala boj med emigrantom in obstoječim režimom v Jugoslaviji, premakniti v Jugoslavijo ter jo predstaviti za glavnega krivca.

2. skupina:

Aktivna nelegalna opozicija

Vprašanja:

1. Kako so se v državi, v kateri so živeli, organizirali tisti ljudje, ki se niso počutili enakopravnii?
2. Kaj je prisililo nekatere skupine, da so se državi uprle z orožjem?

Vir 3

Azem Bejta, vodja gibanja Kačak; Shote Galica, njegova soproga

Levizija Kačake – gibanje Kačak (1912–1924) je bilo oboroženo gibanje Albancev v Kraljevini SHS. Vodja gibanja sta bila Azem Bejta, znan kot Azem Galica, in njegova žena Shote Galica. Koordinator gibanja je bil MKK, politična organizacija kosovskih Albancev, ki so živeli in delali v izgnanstvu. Glavni cilj gibanja je bil prepričati lokalne prebivalce, da se Kosovo združi z Albanijo. S stališča Kraljevine SHS je bila to nelegalna organizacija, Albanci na drugi strani pa so imeli gibanje za narodnoosvobodilno. Pripadniki organizacije so se skrivali po kosovskih planinah in se bojevali kot gverilci. Nagovarjali so prebivalce, Albance, naj se državi uprejo z neplačevanjem davkov, nesluženjem vojske ... Vse do izpolnitve njihovih zahtev. Po smrti Azema Bejte leta 1924 je gibanje začelo slabeti in ugašati.

MKK je podpiral gibanje Kačak znotraj Kosova (1912–1924). Oblast Kraljevine SHS in predstavniki velesil so imeli pripadnike te organizacije za razbojnike, Bajrama Currija skupaj s Hasanom Prištinom pa so poimenovali »vodji razbojnikov«.

Da bi nadziral gibanje Kačak, je MKK leta 1919 postavil nekaj pravil:

1. Nihče iz gibanja Kačak ne sme poškodovati srbskega prebivalstva, razen če je to uporabilo orožje zoper njega.
2. Nihče iz gibanja Kačak ne sme zažigati hiš in cerkva.

Ne glede na to so mnoge albanske vojake, ki so sodelovali s srbsko oblastjo in slovanskih kolonistov, ubili pripadniki organizacije Kačak.

Azem Bejta
(1889–1924)

Shote Galica
(1895 – 1927),

Vir 4

Komentarji Albancev o delu Društva narodov

Bedri Pejani, aktivni član MKK, je dejal: »Sporazum o zaščiti manjšin, ki ga je Kraljevina SHS podpisala leta 1921, je predstavljal nekakšno zdravilo za zmanjšanje bolečine manjšin, medtem ko je te (manjšine) še vedno kaznovala visoka diplomacija.«

Hakif Bajrami, "Bedri Pejani", Pristina 1994 . 159;

3. skupina:

Legalna opozicija

1. Kako je legalna opozicija uporabljala institucionalne poti za doseganje svojih ciljev?
2. Ali je bilo mogoče doseči politični cilj po legalni poti političnih institucij? Pojasnite svoj odgovor.

Vir 1

Muslimanska albanska stranka Džemijet

Legalna stranka, ustanovljena za zastopanje interesov Albancev muslimanov s Kosova in iz Makedonije. Ustanovljena je bila na konferenci v Skopju decembra leta 1919. Znana je bila kot Xhemijeti oziroma skupnost, njeno celotno ime je bilo Islam Muhaftaza-yl Hukuk Cemijeti (Islamsko društvo za zaščito in pravosodje). Na začetku so nameravali skleniti združitev z Bosansko islamsko politično stranko, jugoslovansko muslimansko organizacijo, ustanovljeno v Sarajevu leta 1919. Vendar pa prijateljstvo med muslimani Slovani in Albanci ni bilo tako preprosto. Vendar so se kosovski Albanci, Makedonci in Bosanci na konferenci v Skopju dogovorili glede skupnih političnih zahtev: verske avtonomije, ohranitve džamij in njihove lastnine, za 'svobodno uporabo narodnega jezika vseh nesrbskih populacij' ter za zaščito begovske lastnine pred agrarno reformo.

"Rrethanat shoqerore dhe politike Kosove 1918-1941", H. Bajrami., Prishtine 1981, fq. 182,

Vir 2

Džemijet, albanska muslimanska stranka, v parlamentu Kraljevine SHS¹

Na parlamentarnih volitvah je leta 1920 Džemijet osvojila 8 mandatov, leta 1923 pa 14 mandatov. Nekateri poslanci, npr. Ferat Draga, so bili odločno proti antialbanskemu političnemu razpoloženju, zavračali so preseljevanje Albancev, agrarno izkoriščanje in kolonizacijo, za Kosovo pa so želeli avtonomijo, šole s poukom v materinščini, kulturni razvoj itn.

*Albanska enciklopedija 3, str. 2951,
Tirana*

Vir 3

Časopisi stranke Džemijet

Od leta 1920 je Džemijet tiskala časopis z naslovom Hak (pravica, resnica). Glede na to, da se takrat ni bilo dovoljeno izobraževati v albanskem jeziku, so bili časopisi natiskani v turščini, arabščini in cirilici. Kljub omejitvam je bil časopis za ljudi okno v svet informacij. Ne glede na uspeh je časopis po odločitvi Karađorđevića nehal izhajati. Tiskanje časopisov so z uvedbo diktature leta 1929 namreč prepovedali.

Vir 4

Ramë Bllaca, poslanec v parlamentu Kraljevine SHS

V času vlade Nikole Pašića leta 1921 je bil Bllaca poslanec v parlamentu svoje regije. Njegov osebni cilj je bil, da ne dovoli preseljevanja Albancev s Kosova.

Hiša, ki jo je postavil Ramë Bllaca, je bila po besedah sosedov in glede na zgodovinske podatke zgrajena približno leta 1937. Namen hiše je bil, da z njo pokaže Albancem, da tega kraja ne namerava zapustiti in da načrtuje svojo prihodnost na Kosovu. Ostali lahko sledijo njegovi ideji, če želijo. Graditelj hiše, Ramë Bllaca, ni videl končnega rezultata, saj je 27. avgusta 1937 umrl v boju.

4. skupina:

Albanija

Vprašanja:

1. Kakšno je bilo stališče Albanije do albanske manjšine v Kraljevini SHS?
2. Ali je država Albanija lahko pomagala svojim sonarodnjakom, ki so živeli v sosednji državi? Pojasnite svoj odgovor.

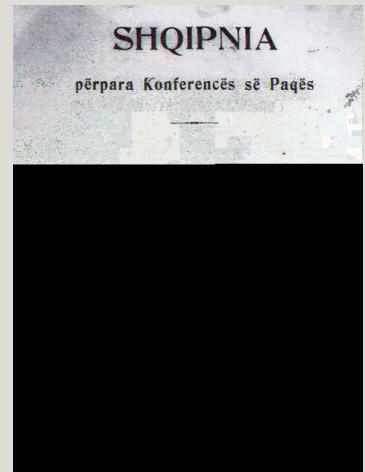
Vir 1

Zahteve albanske države na mirovni konferenci v Parizu

Na mirovno konferenco leta 1919 so bile poslane naslednje zahteve albanske vlade:

1. Albansko državo so sestavljale tri upravne enote (vilajeti) – Kosovo, Skadar, Janine, ter del Manastirskega vilajeta.
2. Memorandum iz februarja 1919 zahteva suvereno in neodvisno državo.
3. Območja izven Albanije leta 1913, kjer živijo Albanci, naj bodo leto ali dve pod zaščito ZDA, potem pa imajo Albanci možnost, da se na plebiscitu odločijo, kje bodo živeli (drugi memorandum iz marca 1919).

Povjest za 9-ti razred, Fehmi Rexhepi, str. 14

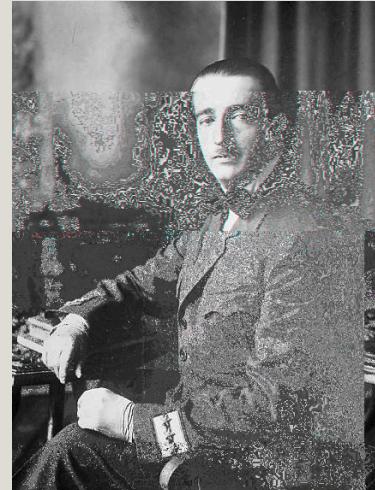

Vir 2

Državna »realna politika« Albanije

Uradno stališče Albanije glede vprašanja narodnih manjšin v Kraljevini SHS, albanske realne politike, iredentizma ... to breme teži že od ustanovitve, Albanija pa ga ne zmore nositi. Reševanje nacionalnega vprašanja bo določeno glede na razvoj razmer na globalni ravni, ne pa v bližnji prihodnosti. Iredentizem (politično gibanje za priključitev ozemlja z narodno manjšino k matični državi; po SSKJ) je razkošje, ki si ga Albania ne more privoščiti.

*Rregullorja e brendshme dhe detyrat të 1921 të Komitetit MKK), Ana Lalaj,
"Problemet e Kosovës në Parlamentin Shqiptarë 1920-1924"*

Vir 3

Uradno stališče Albanije o nacionalizmu manjšin v Kraljevini SHS

Leta 1920 je ladja, polna orožja, pristala v Svetem Jovanu. Ahmet Zogu, minister za zunanje zadeve, iztovarjanja orožja ni dovolil. Trdil je, da bi albanska ofenziva proti Jugoslaviji vodila do odprtrega boja z njo, s čimer pa se Albania trenutno ni zmožna spoprijeti.

Albanija na čelu z Ahmetom Zogom, snovalcem »realne politike«, je bila zelo previdna v postopkih in izjavah, ki so se nanašale na nacionalno vprašanje. V tem primeru pa se je Jugoslavija pritoževala nad propagando in odločnostjo Albanije.

»Zogu je bil zaprisežen sovražnik revoltiranih albanskih iredentistov. V odsotnosti je na smrt obsodil Azema B. Galica, ob koncu leta 1923 pa je albansko vojsko poslal na 'nevrtno območje Junik', pregnal vse pripadnike gibanja Kačak, ki so bili polni albansko-jugoslovanskih parol, da bi s tem onemogočil njihovo vrnilitev na ta ozemlja.

Bernd Jürgen Fischer, "King Zog" . 70-5, 1984

5. skupina:

Delovanje Albancev na Kosovu

Vprašanja:

1. Kakšno pot za uresničitev svojih ciljev ob mednarodni podpori so izbrali pripadniki albanske manjšine na Kosovu?
2. Kateri so bili njihovi politični cilji?

»Da bi spodbudili mednarodno sodelovanje in doseganje mednarodnega miru in varnosti, s sprejemanjem obveznosti, in da se ne posega po možnosti, ki bi prinesla vojno, s predpisovanjem odprtih, pravičnih in častnih odnosov med narodi, s čvrstim razumevanjem mednarodnega prava kot pravega pravila za odnose med vladami, z ohranjanjem pravice in spoštovanja vseh sporazumov in dolžnosti v medsebojni komunikaciji, sprejemajo to listino Društva narodov.«

Odprta seja Društva narodov v Ženevi, 1920/11/15

<http://www.un.org/cyberschoolbus/unintro/unintro3.htm>

Vir 1

Gjon Bisaku, Shtjefën Kurti & Luigj Gashi: *The Situation of the Albanian Minority in Yugoslavia Memorandum Presented to the League of Nations 1930* (Položaj albanske manjšine v Jugoslaviji, Memorandum, predstavljen v Društvu 1930)

Njegovi ekselenci, gospodu Eriku Dramondu, generalnemu sekretarju Društva narodov, Ženeva.

Vaša ekselencia, cenjeni generalni sekretar. Nismo prvi Albanci, ki živijo v Kraljevini Jugoslaviji in so se obrnili po pomoč na Društvo narodov zaradi žalostnega stanja naše manjšine, v katero nas je privreda srbska oblast. Nismo prvi, pa tudi ne poslednji, ki protestirajo pred visoko institucijo mednarodnega prava, razen če se politični postopki oblasti v Beogradu proti svojim albanskim prebivalcem korenito ne spremenijo. Ta politična slika, ki je prepolna zlorab in nesreč, se lahko povzame v enem stavku: za vsako ceno spremeniti etnično strukturo območij, naseljenih z Albanci. Strategije za doseganje cilja so naslednje:

Razne oblike pregona, s katerimi bi prebivalstvo prisilili k emigriraju:

- b) uporaba nasilja, če bi se nasilno denacionaliziralo nemočno prebivalstvo;
- c) prisilno izgnanstvo ali ubijanje vseh, ki ne želijo zapustiti ozemlja in se nočejo prepustiti posrbljenju.

Društvo narodov in civilizirani svet želimo le seznaniti s trpljenjem naših bratov in sester, ki živijo ujeti v Jugoslaviji.

Dom Gjon Bisaku iz Prizrena, duhovnik na vasi Beč, okrožje Đakovica
Dom Shtjefën Kurti iz Prizrena, duhovnik v Novoselli/Novom Selu, okrožje Đakovica
Dom Luigj Gashi iz Skoplja, duhovnik iz Smača/Smaća, okrožje Đakovica

Vsi trije duhovniki so delovali na Kosovu v dvajsetih letih 20. stoletja z imenom 'Sacred Congregation of the Propaganda Fide' iz Rima. Njihov obupani apel prikazuje, da se položaj Albancev na Kosovu po letu 1913 ni kaj dosti spremenil.

Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html (10.11.2012)

)

5. skupina:

Delovanje Albancev na Kosovu

Vprašanja:

1. Kakšno pot za uresničitev svojih ciljev ob mednarodni podpori so izbrali pripadniki albanske manjšine na Kosovu?
2. Kateri so bili njihovi politični cilji?

Vir 1

Seznam dodatne dokumentacije

V naslednjih dodatkih smo z verodostojnimi viri žeeli dokazati resničnost izjave, za katero smo imeli čast, da jo vključimo v ta memorandum. Omenjeni dogodki so podani samo kot naključno izbrani primeri. Da bi bili kar se da jasni, smo se sklicevali na uredbe Sporazuma o zaščiti manjšin, katerega podpisnik je tudi Kraljevina Jugoslavija, in zagotovili smo dejstva, ki bodo pokazala, da uredbe tega sporazuma niso bile sprejetе v korist albanske manjšine. Dejstva govorijo sama zase. Njihove verodostojnosti ni mogoče zanikati, in to kljub dejству, da ni mogoče izvesti uradne preiskave.

Dodatek 5

Uporaba naravnega jezika:

»Glede rabe naravnega jezika na področju vere, tiska ali katere koli vrste publikacije ne bo nobenih omejitve.« (Sporazum o manjšinah, 7. člen)

2. Omejitve za Albance v Jugoslaviji se nadaljujejo

Situacija se nadaljuje za polovico albanskega prebivalstva, ki živi pod tujo oblastjo. Nekaj primerov bo dovolj, da ponazorijo resničnost te izjave.

Za vseh 800.000 Albancev, ki živijo v Jugoslaviji, ni časopisov, revij ali drugih publikacij v albanskem jeziku. Vlada v Beogradu lahko trdi, da intelektualna dejavnost ni prepovedana z zakonom, resnica pa je, da policija in drugi uslužbenci delajo vse, da tako dejavnost onemogočijo. Če bi Albanec vložil zahtevo za odobritev izdajanja časopisa v albanskem jeziku, zahtevo za javni nastop v albanščini ali odprtje šole za učenje albanskega jezika, zaradi zahteve ne bi bil kaznovan. Kljub temu pa bi ga v mnogih primerih policisti in žandarji preganjali, z izmišljenimi obtožbami obsodili na zapor ter mu odvzeli lastnino.

b) Spodaj podpisanimu, Dom Shtjefen Kurtiju, nekdanjemu duhovniku v Novem selu/okrožje Đakovica, je bilo od ravnatelja srbske šole Radovana Milutinovića prepovedano uporabljati albanski jezik in poučevati verouk podeželske otroke.

c) Ko so albanski otroci iz vasi Skivjane, okrožje Đakovica, v srbsko šolo prinesli albanske knjige, je ravnatelj, Srb, gospod Zonić, ostro obsodil njihovo dejanje in kaznoval otroke, ki so si drznili učiti jezika, ki ni državni.

*Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html*

Vir 2

Zahteva kosovskih Albancev za Društvo narodov

Peticije z zahtevami kosovskih Albancev so bile naslovljene na mednarodno skupnost, MKK in Društvo narodov:

»Ustava Kraljevine SHS je mrtva črka na papirju.« Zahtevali so oblikovanje nevtralne komisije Društva narodov, ki bi na terenu preiskala situacijo, da bi tem zatiranim prebivalcem omogočili spoštovanje manjšinskih pravic.

L.Culaj, Komiteti Mbrojtja Komëtare e Kosovës 1918-1924, Prishtinë 1997,f.68